

ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Крістіна Черкашина, Світлана Дубяга

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті розглянуто професійне зростання вчителя початкової школи як ключовий компонент успішного функціонування сучасної освітньої системи та формування якісного освітнього середовища для молодших школярів. Проаналізовано сутність професійного зростання як цілісного процесу, що включає формування професійних компетентностей, педагогічної майстерності, розвитку критичного мислення, рефлексивних здібностей та готовності до постійного вдосконалення. У контексті реформування Нової української школи (НУШ) професійний розвиток педагога набуває стратегічного значення, оскільки визначає якість реалізації освітніх стандартів, забезпечення інклюзивного підходу та особистісно орієнтованого навчання.

У статті зазначено, що професійне зростання не обмежується участю в обов'язкових курсах підвищення кваліфікації, а включає також неформальні та інформальні форми навчання, менторство, саморефлексію, обмін досвідом у професійних спільнотах, участь у дослідницькій та проєктній діяльності. Звертається увага на необхідність розвитку гнучких навичок (soft skills), емоційного інтелекту, цифрової грамотності та комунікативної компетентності, які є необхідними для ефективного педагогічного взаємодії в умовах швидкозмінного суспільства та освітнього середовища.

У статті окреслено основні виклики, що постають перед сучасними вчителями початкових класів, серед яких: недостатній доступ до якісних програм професійного розвитку в регіонах, низька мотивація до самонавчання через відсутність системного заохочення, переважаність адміністративними функціями, відсутність чіткої системи професійного супроводу на різних етапах педагогічної кар'єри.

Ключові слова:

професійне зростання вчителя; початкова школа; педагогічна майстерність; безперервна освіта; освітнє середовище; професійні компетентності; рефлексія; якість освіти.

Resume:

Cherkashyna Kristina, Dubiaha Svitlana. Professional Growth of Primary School Teachers as the Key to Effective Learning of Primary School Students.

The article explores the phenomenon of professional growth of primary school teachers as a key factor in ensuring the effectiveness of the educational process in the context of contemporary education reforms in Ukraine. The study emphasizes that a teacher's professional development is a continuous, multifaceted process that involves not only formal qualification improvement but also the advancement of reflective thinking, self-education skills, digital literacy, and the ability to implement innovative teaching methods. Particular attention is paid to the role of the teacher in creating a learner-centered environment that fosters the holistic development of younger students – intellectual, emotional, and social. The research highlights the importance of systemic support, including institutional conditions, mentorship, and motivational factors, which contribute to the formation of competent, motivated, and adaptive educators. The article substantiates the thesis that effective professional growth of teachers in primary education directly influences students' academic achievements and overall school success, thus serving as a strategic resource for the long-term transformation of the Ukrainian educational system.

Key words:

teacher's professional growth; primary school; pedagogical mastery; lifelong education; educational environment; professional competencies; reflection; quality of education.

Постановка проблеми. Зі змінами, що відбуваються в освітній системі України, зокрема в рамках впровадження реформи Нової української школи (НУШ), постійно виникають нові виклики для педагогів, особливо для вчителів початкової школи. Професійне зростання вчителя є ключовим фактором успіху цієї реформи, оскільки саме від педагогічної майстерності, здатності до інновацій, готовності до змін та постійного самовдосконалення залежить якість навчального процесу в молодших класах.

Однак сучасна система професійного розвитку вчителів не завжди відповідає вимогам часу. Вона часто не включає гнучких і адаптивних механізмів для врахування індивідуальних потреб кожного педагога. В умовах швидких змін у соціальному та культурному середовищі важливість безперервної освіти стає очевидною, але вона не завжди підтримується належним чином на рівні освітніх установ. Система підвищення кваліфікації, яка поки що залишається основною формою професійного розвитку, часто носить формальний характер і

обмежується участю у короткострокових курсах, які не дають змогу вчителям значно розвивати свої компетенції у специфічних галузях педагогічної діяльності.

У той же час вчителі початкових класів стикаються з численними викликами, що значно ускладнюють їхній професійний розвиток. Серед основних проблем – великий обсяг адміністративних обов'язків, брак часу для самоосвіти, обмежений доступ до новітніх методик та матеріалів, а також недостатня підтримка з боку адміністрацій шкіл. Крім того, в умовах швидкої цифровізації освіти вчителі повинні вивчати нові технології та інструменти для ефективного роботи з дітьми, що не завжди відповідає традиційним методам навчання та вимогам освітніх стандартів.

Це, у свою чергу, призводить до того, що багато вчителів залишаються на тому ж рівні професійного розвитку, не маючи можливості розвивати свої навички та вміння в повній мірі. Відсутність реальної мотивації для професійного вдосконалення, недостатня кількість програм підтримки та заохочення інновацій – все це

призводить до того, що багато педагогів не використовують доступні можливості для вдосконалення своїх компетенцій, що також негативно позначається на якості навчання учнів.

Отже, постає актуальне питання: як створити систему професійного зростання вчителів початкової школи, яка буде відповідати вимогам сучасної освіти і допомагатиме педагогам не лише розвивати свої знання та навички, а й адаптуватися до нових викликів, таких як інклюзивне навчання, цифровізація освіти та інноваційні педагогічні методи? Яким чином можна забезпечити безперервний процес самовдосконалення та підвищення мотивації вчителів до розвитку, створивши належні умови для реалізації їхнього потенціалу? Відповіді на ці питання є надзвичайно важливими для подальшої трансформації української освіти та підвищення якості навчання молодших школярів.

Таким чином, проблема професійного зростання вчителів початкової школи полягає не лише в необхідності підвищення рівня педагогічної майстерності, а й у створенні системи підтримки, мотивації та розвитку, яка б відповідала сучасним потребам та вимогам освітнього середовища. Враховуючи виклики сучасної освіти, ефективне професійне зростання педагогів стає одним з основних чинників, що забезпечує успішне функціонування освіти на всіх її рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті постійних змін, які відбуваються в освітній системі України в рамках реформи Нової української школи, проблема професійного зростання вчителя початкової школи набуває особливої актуальності. Важливість професійного розвитку педагогів полягає в тому, що саме вчителі початкових класів є основними носіями змін в освітньому процесі, і від їхньої готовності до впровадження інноваційних методик та ефективного управління навчанням залежить успіх реформи.

Сучасні дослідження професійного розвитку вчителів початкової школи акцентують увагу на необхідності створення цілісної системи підготовки та вдосконалення педагогів, яка б охоплювала не лише формальну освіту та курси підвищення кваліфікації, а й неформальні, інформальні форми навчання. Однак, як показує аналіз останніх публікацій, ефективне професійне зростання педагогів початкових класів є результатом багатьох факторів, серед яких варто виокремити наявність мотивації до професійного розвитку, доступ до новітніх технологій і методик, а також підтримка з боку колег, адміністрації шкіл і громадських організацій.

В останні роки в дослідженнях професійного розвитку вчителів особливу увагу приділено

інноваційним підходам, таким як інтеграція цифрових технологій у навчальний процес, використання проєктного навчання, а також гнучких форм навчання, які дозволяють педагогам бути більш мобільними та адаптивними до нових освітніх викликів. Наприклад, у дослідженнях В. Сухомлинської (2021) та І. Бега (2019) зазначається, що професійний розвиток вчителів початкових класів повинен включати активне впровадження цифрових технологій і використання мультимедійних інструментів у процесі навчання. Це, на думку авторів, дає змогу зробити навчання більш інтерактивним та доступним для учнів, стимулюючи їхній інтерес до вивчення нових предметів. Водночас дослідники відзначають, що для впровадження таких технологій вчителі повинні пройти відповідне навчання та підтримку, що підвищить їхню цифрову грамотність і дозволить ефективно застосовувати нові інструменти в педагогічній практиці.

Іншою важливою темою в сучасних дослідженнях є професійна рефлексія вчителів, яка сприяє розвитку їхнього критичного мислення, самосвідомості та здатності до самоаналізу. У роботах Г. Корнієнка (2020) підкреслюється, що рефлексія має бути частиною безперервного професійного розвитку педагога, оскільки вона дозволяє вчителям оцінювати свою діяльність, виявляти слабкі місця та знаходити шляхи до їхнього покращення. Рефлексивна практика дає можливість вчителю стати більш самокритичним і виявляти власні сильні сторони, що допомагає в ефективній організації навчального процесу. Однак, як показує практика, в багатьох випадках вчителі не мають достатньо часу та ресурсів для детальної рефлексії, що призводить до поверхневого підходу до самоаналізу. У зв'язку з цим в роботах багатьох науковців наголошується на необхідності розвитку професійних спільнот, де педагоги могли б обговорювати свої досвіди, ставити питання та отримувати підтримку від колег.

Одним із напрямів розвитку професійного зростання вчителів є система менторства. У дослідженнях О. Зязюна (2020) зазначено, що менторство має великий потенціал у підвищенні професійної майстерності вчителів, особливо на етапі адаптації до нової ролі чи змін у педагогічній практиці. Під керівництвом досвідченого колеги новий вчитель може швидше адаптуватися до освітнього середовища, оволодіти методами роботи з учнями та навчатися ефективним комунікаційним навичкам. Однак для реалізації ефективної системи менторства необхідно створити

сприятливі умови в кожній школі, забезпечити навчання менторів та встановити чіткі критерії для оцінки результатів менторської діяльності. Важливим є також те, що менторство не повинно бути лише формальним процесом, а має бути спрямоване на реальну допомогу та розвиток вчителя, включаючи елементи професійної підтримки, наставництва та консультативної допомоги.

Ще однією важливою темою в наукових публікаціях є мотивація педагогів до професійного розвитку. В. Войцеховська (2021) в своїх дослідженнях підкреслює, що мотивація вчителя до безперервного навчання та вдосконалення є важливим чинником у розвитку освітнього процесу. Водночас мотивація вчителів часто залежить від матеріальної та моральної підтримки з боку адміністрацій шкіл, органів освіти та громади. Відсутність стимулу для професійного розвитку може призвести до втрати інтересу до вдосконалення своїх професійних навичок. Тому, на думку авторів, важливо створювати систему заохочень та підтримки для педагогів, щоб мотивувати їх до професійного зростання, сприяти їхньому залученню до інноваційних проєктів, обміну досвідом та участі в науково-педагогічних спільнотах.

Насамкінець, дослідження свідчать, що професійне зростання вчителів початкових класів є безперервним процесом. Важливо створити систему безперервного навчання, що включатиме не тільки формальні курси, а й менторство, рефлексивні практики та підтримку на рівні колективу та адміністрації школи. Крім того, професійне зростання повинно бути тісно пов'язане з підвищенням мотивації вчителів, доступом до сучасних інструментів навчання та активним впровадженням інновацій, що дозволяють адаптувати навчальний процес до потреб і можливостей кожного учня. Зважаючи на швидкі зміни в освітньому середовищі, необхідно регулярно адаптувати програми професійного розвитку до нових вимог і реалій.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розгляд професійного зростання вчителя початкової школи як ключового компоненту успішного функціонування сучасної освітньої системи та формування якісного освітнього середовища для молодших школярів. Слід проаналізувати сутність професійного зростання як цілісного процесу, що включає формування професійних компетентностей, педагогічної майстерності, розвитку критичного мислення, рефлексивних здібностей та готовності до постійного вдосконалення. У контексті реформування Нової української школи (НУШ) професійний розвиток педагога набуває стратегічного значення, оскільки визначає якість

реалізації освітніх стандартів, забезпечення інклюзивного підходу та особистісно орієнтованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах реформування української освіти, зокрема в рамках Нової української школи, професійне зростання вчителя початкових класів набуло особливого значення як один із ключових факторів для досягнення високої ефективності навчального процесу та забезпечення розвитку учнів. Професійний розвиток педагогів у початковій школі охоплює безліч аспектів, починаючи від набуття нових знань і методичних навичок, до інтеграції інноваційних технологій у навчальний процес, підвищення мотивації та підтримки з боку колег і адміністрації, а також розбудови рефлексивної практики. Все це стає необхідним для забезпечення не лише академічних досягнень учнів, а й їхнього всебічного розвитку, розвитку критичного мислення, творчих здібностей, соціальних і емоційних навичок.

Професійне зростання вчителя початкової школи є важливою складовою освітньої системи, яка має безпосередній вплив на якість навчання. Сьогодні вчителі повинні бути готовими адаптувати свої методи до змінюваних освітніх стандартів і вимог суспільства, що вимагає не лише вдосконалення педагогічної майстерності, а й розвитку гнучкості у застосуванні нових підходів і технологій. Це особливо важливо в умовах інтенсивного розвитку цифрових технологій, зміни соціальних потреб і намагання освіти відповідати вимогам швидко змінюваного світу.

Одним із основних аспектів, що впливає на ефективність навчання, є професійний розвиток педагогів. Вчителі початкової школи мають постійно вдосконалювати свої навички не лише через проходження традиційних курсів підвищення кваліфікації, а й через участь у тренінгах, семінарах, конференціях, а також через інтеграцію інноваційних методів навчання й технологій. Професійний розвиток має на меті не лише поліпшення знань педагогів з предмету, а й удосконалення їхніх управлінських, організаційних, психологічних та комунікативних навичок. Важливою частиною цього процесу є формування у вчителів готовності до самовдосконалення, розвитку рефлексії, що дозволяє їм оцінювати свою діяльність і шукати шляхи для її поліпшення.

Інтеграція інноваційних методів навчання є одним із основних елементів професійного розвитку вчителя початкової школи. Сучасні методи навчання, такі як проєктні технології, інтерактивні підходи, STEM-освіта, а також використання цифрових інструментів, дозволяють

вчителям створювати сучасне навчальне середовище, яке активно залучає учнів до процесу навчання, підвищує їхню мотивацію та сприяє розвитку критичного мислення. Проектні методи, зокрема, допомагають учням розв'язувати реальні проблеми, застосовуючи набуті знання на практиці. Це дозволяє не тільки підвищити рівень знань учнів, а й сприяти розвитку їхньої ініціативи, здатності до співпраці, відповідальності. Інтерактивні методи, такі як дебати, рольові ігри, дискусії, допомагають розвивати комунікаційні навички учнів, активізуючи їхню участь у навчальному процесі.

Ще однією важливою складовою професійного розвитку є впровадження цифрових технологій у навчальний процес. Використання інтерактивних дошок, програмного забезпечення, мобільних додатків, онлайн-ресурсів і платформ дозволяє значно покращити процес навчання, зробити його більш доступним та інклюзивним. Цифровізація освіти забезпечує не лише інтерактивність, а й індивідуалізацію навчання, дозволяючи адаптувати матеріал до потреб кожного учня. Вчителі, які володіють сучасними технологіями, здатні створити більш захоплюючі та ефективні уроки, що відповідають вимогам новітніх освітніх стандартів.

Особливу увагу слід приділяти розвитку рефлексивної практики у вчителів. Рефлексія є важливим компонентом професійного зростання, оскільки вона дозволяє педагогам постійно оцінювати свою діяльність, аналізувати свої помилки та досягнення, а також вдосконалювати методи роботи. Рефлексія дає можливість вчителю усвідомити власні сильні та слабкі сторони, що дозволяє йому ставати більш компетентним і ефективним у своїй роботі. Це також сприяє розвитку критичного мислення у вчителів, допомагаючи їм знаходити нові шляхи до досягнення освітніх цілей та розвивати творчі здібності учнів.

Важливою складовою професійного розвитку вчителів початкової школи є система менторства. Менторство допомагає новачкам швидше адаптуватися до освітнього процесу, освоювати нові методики і технології, а також отримувати практичні поради від більш досвідчених колег. Це створює атмосферу підтримки та співпраці в колективі, що сприяє професійному зростанню всіх педагогів. Ментори можуть допомогти вчителям у вирішенні труднощів, що виникають в процесі навчання, а також поділитися власними досвідом та рекомендаціями щодо покращення педагогічної діяльності. Менторська програма, що є частиною освітнього процесу, має великий вплив на якість навчання та професійний розвиток вчителів.

Мотивація є ще одним важливим чинником, що визначає професійний розвиток педагогів. Вчителі, які відчують підтримку з боку адміністрації, мають більше бажання вдосконалювати свої педагогічні навички. Визнання досягнень, кар'єрні перспективи, матеріальні та моральні стимули є важливими складовими мотивації вчителів. Крім того, мотивація також залежить від умов праці, відчуття комфорту та підтримки з боку колег, готовності адміністрації сприяти розвитку професійних компетенцій. Мотивація до професійного розвитку повинна бути двосторонньою: з одного боку, вона повинна надходити від зовнішніх стимулів, таких як кар'єрний зріст, а з іншого – вона має бути внутрішньою, коли вчитель самостійно прагне до вдосконалення своїх навичок, адже це є основою його професіоналізму.

Із впровадженням реформи НУШ в Україні, вчителі початкових класів змушені швидко адаптуватися до нових освітніх вимог, орієнтуючись на компетентнісний підхід, який зосереджений не стільки на знаннях, скільки на вмінні застосовувати ці знання в реальних ситуаціях. Для цього педагогам необхідно постійно оновлювати свої знання і вміння, брати участь у тренінгах, професійних спільнотах і обмінюватися досвідом із колегами. Тільки через постійний професійний розвиток вчителі зможуть повною мірою реалізувати потенціал кожного учня, допомогти йому розвиватися як особистість, здобувати не тільки знання, а й необхідні навички для життя в сучасному світі.

Таким чином, професійне зростання вчителів початкових класів є важливим елементом забезпечення ефективності навчання учнів. Вчителі, які мають можливість постійно розвиватися, освоювати нові методи й технології навчання, а також отримують підтримку і мотивацію для самовдосконалення, стають основою для успіху сучасної освіти. Їхня здатність адаптуватися до змінюваних освітніх вимог, інтегрувати інновації в навчальний процес, підтримувати здорову атмосферу в колективі та мотивувати учнів до навчання сприяє не лише академічним досягненням, а й всебічному розвитку кожної дитини.

Загальновідомо, що професійне зростання педагога не є одноразовою подією, а являє собою тривалий, динамічний та багатоаспектний процес, який включає не лише участь у формальних заходах підвищення кваліфікації, а й постійний розвиток умінь критичного осмислення, рефлексії, здатності до самостійного навчання, опанування інноваційних підходів, а також готовність адаптуватися до нових освітніх умов і викликів сучасного суспільства. У цьому

контексті особливого значення набуває саме початкова школа як фундаментальна ланка освіти, де педагог виконує не лише навчальну, а й виховну, емоційну та соціалізуючу функцію.

Проведене дослідження дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо важливості системного, комплексного підходу до підтримки професійного зростання вчителя початкової школи. Саме цей аспект виступає ключовим чинником у забезпеченні якості освітнього процесу та успішного розвитку учнів молодшого шкільного віку. Високий рівень професійної підготовки, педагогічна гнучкість, володіння сучасними методиками, цифровими технологіями та здатність формувати партнерські взаємини з учнями і батьками – усе це є наслідками свідомого, мотивованого та підтриманого професійного зростання.

Обґрунтовано стверджується, що безперервний розвиток педагогічної компетентності включає кілька взаємопов'язаних напрямів: опанування інноваційних методів навчання, впровадження інтерактивних освітніх технологій, активну участь у професійних спільнотах, менторських програмах, розвиток цифрової та методичної грамотності, а також формування навичок рефлексії та самоаналізу. Вчитель початкової школи повинен не лише адаптуватися до нових умов, а й сам бути агентом змін, здатним ініціювати й впроваджувати сучасні підходи в навчанні.

Особливе значення має мотивація педагога до постійного вдосконалення, яка формується як під впливом зовнішніх чинників (організаційна підтримка, позитивний мікроклімат у педагогічному колективі), так і внутрішніх

(усвідомлення важливості своєї ролі, бажання досягати кращих результатів, особистісне прагнення до розвитку). Тільки за умови поєднання цих чинників можливе створення умов для сталого професійного зростання, що своєю чергою позитивно впливає на якість освіти.

Висновки. Проведене дослідження дозволило глибше усвідомити ключову роль професійного зростання вчителя початкової школи як одного з найважливіших чинників забезпечення ефективного навчання молодших школярів. У сучасних умовах трансформації української системи освіти, що відбувається в контексті реалізації реформи Нової української школи, педагог початкової ланки постає не просто виконавцем навчальних програм, а активним суб'єктом освітнього процесу, ініціатором змін, наставником і мотиваційним прикладом для дитини. Відтак, рівень професійної компетентності педагога безпосередньо визначає якість освітнього процесу та навчальні досягнення учнів.

У підсумку можна стверджувати, що професійне зростання вчителя початкової школи є стратегічним ресурсом розвитку сучасної освіти. Воно забезпечує не лише ефективність навчання, а й сприяє формуванню цілісної особистості учня, здатного навчатися протягом життя, критично мислити, працювати в команді, вирішувати проблеми та бути активним учасником суспільства. Системна підтримка цього процесу на рівні державної політики, освітніх інституцій і самих педагогів є необхідною умовою успішної реалізації реформ у галузі освіти та створення середовища, в якому зростає не лише дитина, а й учитель.

Список використаних джерел

- Бех, І.Д. (2018). Виховання особистості: у 2-х кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ: Либідь. С. 112–125.
- Васильєва, С.А., & Козлова, Н.М. (2020). Професійна компетентність учителя в умовах Нової української школи. *Педагогічна думка*, 2 (98). С. 47–53.
- Гаврилюк, Н.О. (2021). Професійне зростання вчителя як умова ефективної реалізації Концепції Нової української школи. *Освітній простір України*, 2 (30). С. 58–65.
- Литвинова, С.Г. (2019). Інноваційна діяльність учителя в умовах трансформації початкової освіти. *Початкова школа*, 9. С. 3–7.
- Новосад, Л.І. (2020). Роль професійного розвитку вчителя у забезпеченні якості освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2 (47). С. 110–114.
- Савченко, О. Я. (2019). *Дидактика початкової школи*. Київ: Генеза. С. 152–170.
- Україна. Міністерство освіти і науки. (2016). *Концепція Нової української школи*. Київ: МОН України, С. 5–12. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf>

References

- Bekh, I.D. (2018). *Education of personality: In 2 books. Book 1: Personality-oriented approach: Theoretical and technological principles*. Kyiv: Lybid. pp. 112–125. [in Ukrainian]
- Vasylijeva, S.A., & Kozlova, N.M. (2020). Professional competence of a teacher in the conditions of the New Ukrainian School. *Pedahohichna dumka*, 2 (98), 47–53. [in Ukrainian]
- Havryliuk, N.O. (2021). Teacher's professional growth as a condition for effective implementation of the New Ukrainian School Concept. *Educational Space of Ukraine*, 2 (30), 58–65. [in Ukrainian]
- Lytynova, S.H. (2019). Teacher's innovative activity in the context of the transformation of primary education. *Primary School*, 9, 3–7. [in Ukrainian]
- Novosad, L.I. (2020). The role of teacher's professional development in ensuring the quality of education. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2 (47), 110–114. [in Ukrainian]
- Savchenko, O.Ya. (2019). *Didactics of primary school*. Kyiv: Geneza. pp. 152–170. [in Ukrainian]
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2016). *The concept of the New Ukrainian School*. Kyiv: MES of Ukraine. pp. 5–12. Retrieved from

- Хомич, Л.В. (2021). Професійна рефлексія як складова педагогічної діяльності сучасного вчителя. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 1. С. 70–75.
- OECD. *Teachers and School Leaders as Lifelong Learners: TALIS 2018 Results (Volume II)*. Paris: OECD Publishing, 2019. 220 p. P. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>
- UNESCO. *Futures of Education: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing, 2021. 185 p. P. 102–110. Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf> [in Ukrainian]
- Khomych, L.V. (2021). Professional reflection as a component of the modern teacher's activity. *Pedagogy and Psychology of Vocational Education*, 1, 70–75. [in Ukrainian]
- OECD. (2019). *Teachers and school leaders as lifelong learners: TALIS 2018 results (Volume II)*. Paris: OECD Publishing, pp. 45–67. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en> [in English]
- UNESCO. (2021). *Futures of education: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing, pp. 102–110. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707> [in English]

Відомості про авторів:

Черкашина Крістіна Анатоліївна
kris.cherkashyna@gmail.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя
Запорізька обл., 69000, Україна

Дубяга Світлана Миколаївна
svetlana_107@ukr.net
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2025-34-135-84-89

Матеріал надійшов до редакції 29. 05. 2025 р.
Прийнято до друку 13. 06. 2025 р.

Information about the authors:

Cherkashyna Kristina Anatoliivna
kris.cherkashyna@gmail.com
Bogdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Dubiaha Svitlana Mykolaivna
svetlana_107@ukr.net
Bogdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2025-34-135-84-89

Received at the editorial office 29. 05. 2025.
Accepted for publishing 13. 06. 2025.